

REACTIE OP INTERIM-RAPPORT CTA

NBA Young Profs

31 oktober 2019

Young Profs

Geachte commissie,

Met interesse hebben wij kennisgenomen van uw rapportage met voorlopige bevindingen. Door middel van deze brief geven wij graag gehoor aan uw oproep tot reactie.

De afgelopen periode zijn wij in gesprek gegaan met onze achterban en hebben we de samenwerking gezocht met de Young Quality Boards van BDO, Deloitte, EY, KPMG, Mazars en PwC. Daarnaast hebben wij de eerste data geanalyseerd van onze survey “Young Profs opvattingen over het accountantsberoep 2019”. Als NBA Young Profs bestuur vertegenwoordigen wij een brede achterban en kennen wij geen kantoorbelang. In onze reactie willen wij recht doen aan wat leeft onder onze gehele achterban. U schrijft dat uw commissie geen oordelen wil vellen op basis van meningen, maar op basis van feiten. De young profs zijn van mening dat deze instelling het debat in en over de accountantssector ten goede komt. Met deze reactie hopen wij een bijdrage te leveren aan uw werkzaamheden.

Onderzoek

De NBA Young Profs hebben in september jl. hun tweejaarlijkse onderzoek onder young profs uitgevoerd. Dit onderzoek is een vervolg op het in 2017 uitgevoerde onderzoek waarover in 2018 is gepubliceerd in het rapport “Young Profs opvattingen over het accountantsberoep”.¹

Op dit moment zijn wij bezig met het analyseren van de resultaten van dit vervolgonderzoek. Een volledige rapportage voor de sluitingsdatum van uw consultatie op 1 november bleek helaas niet mogelijk. Wel zijn wij bereid om indien gewenst nadere resultaten met u te delen en met u hierover in gesprek te gaan.

De in deze brief gepresenteerde onderzoeksresultaten zijn de eerste resultaten van dit recent uitgevoerde vervolgonderzoek naar de opvattingen van de young profs over het accountantsberoep.

Wij geven in aparte tekstvakken per onderwerp, voor zover geanalyseerd, de eerste bevindingen weer van dit nieuwe onderzoek onder young profs.

¹ <https://www.nyenrode.nl/docs/default-source/pdf-newsroom/rapport-nbu---nba-yp---opvattingen-over-het-accountantsberoep-mei-2018.pdf>

Young Professionals opvattingen over het accountantsberoep 2019

Aan het onderzoek, uitgezet onder 7.464 young profs, hebben 481 young profs deelgenomen. De respons ziet er als volgt uit.

Populatie survey NBA Young Profs			Respondenten survey	
Werkzaam	7464	% Populatie	481	% Respons
BIG 4	3255	44%	220	46%
Klein	1889	25%	97	20%
Middelgroot	1009	14%	84	17%
Overheid & Bedrijfsleven	1311	17%	80	17%

Uit de vergelijking van de onderzoekspopulatie met de respons constateren wij dat deze op hoofdlijnen overeenkomt met de kenmerken van de gehele groep.

Aan de young profs is de vraag voorgelegd “Wat vind je ervan dat de minister van Financiën de Commissie Toekomst Accountancysector (CTA) heeft ingesteld”. Uit de reacties blijkt dat young profs positief zijn gestemd over uw commissie.

Op de vraag “Wat voor effect verwacht je dat de te nemen maatregelen van de CTA zullen hebben op het functioneren van de accountancysector?” zijn de young profs eveneens positief, maar in mindere mate.

Daarnaast zijn drie open vragen gesteld gericht op uw commissie, namelijk:

- Welke maatregel(en) hoop je dat de CTA voorstelt?
- Welke maatregel(en) hoop je dat de CTA niet voorstelt?
- Wat zou je verder nog willen zeggen tegen de CTA?

Respondenten waren niet verplicht om deze open vragen in te vullen. Zo’n 60% van de respondenten heeft inhoudelijk gereageerd op deze vragen. Een deel van de antwoorden op deze vragen hebben we opgenomen in het rapport.

Later in deze brief komen wij op de door young profs genoemde maatregelen terug, bij de betreffende onderwerpen. Wat betreft de derde vraag zullen wij u alle antwoorden gebundeld verstrekken.

Aanbevelingen die wij onderschrijven

Bij een groot deel van de stellingen in uw interim-rapport kunnen wij ons vinden in de bevindingen van uw commissie. Zo zijn wij blij met de aandacht voor technologische ontwikkelingen. Wij delen de mening dat de standardsetter oog moet hebben voor deze technologische ontwikkelingen en (ruim) baan moet maken voor innovatie. Ook delen we de stelling dat het verder ontwikkelen en toepassen van technologische mogelijkheden bijdraagt aan de kwaliteit van de accountantscontrole. Daarom moeten de belemmeringen opgeworpen door controlestandaarden en het toezicht worden weggenomen en dienen de opleidingen te innoveren.

Dat uw commissie in het interim-rapport benoemt dat de professionele ontwikkeling absolute prioriteit behoeft en blijft behoeven, kunnen wij alleen maar onderschrijven.

Verder zijn we het eens met de voorstellen dat de partnerbeloning in ieder geval grotendeels gebaseerd moet zijn op kwaliteit en dat er sprake is van een egalitaire winstdeling.

Tevens onderschrijven wij het belang van het onderzoeken van kwaliteit in de accountancysector door de kantoren zelf. Wij delen uw opvatting dat de kantoren transparanter dienen te zijn over kwaliteit en dat het periodiek rapporteren van kwaliteitsindicatoren hieraan kan bijdragen.

Als sector willen wij nu en in de toekomst aantrekkelijk blijven, zodat verdere capaciteitsproblemen voorkomen worden. Daarom onderschrijven wij dat werkdruk, work-life balance en cultuur bij accountantsorganisaties cruciale factoren zijn. Daar hoort ook een verantwoordelijkheid vanuit de keten bij om te komen tot betrouwbare informatie, zoals uw commissie ook constateert.

Aanbevelingen en suggesties

Hierna volgen enkele aanbevelingen en suggesties. Per paragraaf behandelen wij een onderwerp.

Structuurmodellen

Uw commissie heeft gesproken met een groot aantal stakeholders. Wij zien hier vaak de *usual suspects* voorbijkomen, die gezien hun kennis en ervaring uiteraard onmisbaar zijn. Het zou naar onze mening echter ook van toegevoegde waarde zijn om juist inzichten van buiten de beroepsgroep te verkrijgen. Zoals wij in onze eerdere reactie op de Green Paper Structuurmodellen accountancy ook schrijven, is het van belang om op zijn minst in de verkenning van dit onderwerp los te komen van bestaande structuren en modellen.² Het kan hierbij helpen om bijvoorbeeld te spreken met young profs van diverse achtergronden, innovatieve denkers uit andere of vernieuwende beroepsgroepen en professionals uit andere beroepsgroepen die met soortgelijke problematiek te maken hebben gehad.

Young Professionals opvattingen over het accountantsberoep 2019

Naast dat young profs niet hopen op een aanbeveling voor meer wet- en regelgeving vanuit uw commissie, hopen zij ook overduidelijk dat uw commissie niet komt met een aanbeveling die leidt tot een verdere scheiding van de controle- en adviespraktijk. Een young prof (RA en accountant werkzaam in het bedrijfsleven) merkt het volgende op: *“Voor de toegenomen complexiteit zijn juist de specialismen nodig die je binnen advies hebt.”*

Daarnaast hoopten de young profs al dat uw commissie de discussie over het partnermodel zou openen. Een maximering van de partnerbeloning, aanpassing van het partnermodel of afschaffing van het partnermodel zijn voor young profs daarbij niet onbespreekbaar.

² <https://www.nba.nl/globalassets/over-de-nba/nba-young-profs/publicaties/180328-green-paper---structuurmodellen-accountancy---def-nba-yp.pdf>

Verdienmodellen

Uw commissie concludeert dat het niet mogelijk is om op basis van eerder uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek een uitspraak te doen over de haalbaarheid van de aanpassing van het huidige verdienmodel en de mogelijke effecten die dit teweeg brengt. Als young profs vinden wij dat het de commissie siert dat zij vanuit haar zorgvuldigheid tot een dergelijke conclusie komt.

Tegelijkertijd vinden wij het jammer dat de commissie het momentum niet aangrijpt om de minister voor te stellen nader onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid tot invoering van een verdienmodel waarbij een einde komt aan de situatie dat de 'controleur wordt betaald door de gecontroleerde'. Wij denken dat de potentiële positieve kracht van een dergelijke noviteit groot is, ook voor de innovatiekracht binnen de sector. Daarbij willen wij u erop wijzen dat de potentie van een belangenconflict, dat ontstaat als gevolg van het huidige verdienmodel, groter is bij niet-OOB's. Dit als gevolg van het veelal ontbreken van een two tier board.

Waar u pleit voor toepassing van innovatie binnen de accountancy (waar wij het van harte mee eens zijn), pleiten wij ook voor innovatie van uw kant. Dat u een en ander in het korte tijdsbestek van uw opdracht niet geheel kunt uitvoeren, begrijpen wij volledig. Maar wij hopen toch dat u innovatie van de sector op dit vlak wel wilt aanjagen met een passend advies.

Young Professionals opvattingen over het accountantsberoep 2019

In ons onderzoek hebben wij young profs gevraagd te reageren op de stelling "Het verdienmodel 'gecontroleerde betaalt de controleur' past niet meer bij het huidige tijdsgewricht". De young profs onderschrijven deze stelling, zelfs in grotere mate dan in het onderzoek van 2017. Dit geldt ongeacht waar zij werkzaam zijn.

Het verdienmodel is ook het nummer één onderwerp waarvan de young profs hopen dat uw commissie de handschoen oppakt. Om een young prof (RA en werkzaam bij een BIG 4-kantoor), die pleit voor aanpassing van het verdienmodel, te citeren: *"aangezien de buitenwereld dit nimmer zal begrijpen en dit altijd zal associëren met afhankelijkheid."*

Hoe dat alternatief verdienmodel er dan uit moet zijn, daarover laten de meeste young profs zich minder expliciet uit. Maar zij zijn wel duidelijk over waar een alternatief verdienmodel niet toe zou moeten leiden: van de accountancy een overheidsdienst maken.

In control statement

Zoals eerder aangegeven zijn wij het eens met het standpunt dat elke actor in de keten zijn verantwoordelijkheid moet nemen, om uiteindelijk de kwaliteit die de accountant kan leveren te verhogen. Wij onderschrijven dan ook uw aanbeveling om het in control statement aan te passen naar het Amerikaanse model.

Overigens blijkt uit uw aanbeveling niet voor wie het in control statement moet gaan gelden. Heeft u hier de OOB's voor ogen, of bijvoorbeeld alle controleplichtige organisaties? Wij willen uw commissie vragen de aanbeveling op dit aspect te verduidelijken.

Cultuur

Wij onderschrijven dat er stappen zijn gezet om een kwaliteitsgerichte cultuur te ontwikkelen en zien een intrinsieke motivatie bij young profs om deze ontwikkeling door te zetten. Daarnaast onderschrijven wij de stelling dat de cultuurverandering nog niet volledig gerealiseerd is en duurzaam geborgd moet worden. Om deze reden zijn wij het eens met uw voorstel om indicatoren van kwaliteit, waaronder cultuur, te laten publiceren door accountantskantoren.

Daarnaast constateert u dat een perfect dossier niet bestaat en ook niet hoeft te bestaan, omdat de maatschappij hier niet bij gebaat is. Wij moeten streven naar een lerende organisatie, waarin de betrokken partijen lering trekken uit gemaakte fouten en op deze manier de kwaliteit gezamenlijk verder zullen verhogen. Graag zouden wij nader laten onderzoeken hoe de lerende organisatie verankerd kan worden in de huidige cultuur.

Young Professionals opvattingen over het accountantsberoep 2019

In het onderzoek is aan young profs met een zestal stellingen gevraagd of zij de afgelopen twee jaar binnen hun organisatie een verandering hebben waargenomen op het gebied van kwaliteit en cultuur. De resultaten laten zien dat young profs ervaren dat hun organisaties nodige stappen zetten.

Tegelijkertijd geven zij aan dat de organisaties er nog niet zijn. Hierbij geven young profs aan dat de dynamiek van busy season de genomen maatregelen onder druk zet.

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer:

In de afgelopen 2 jaar heeft mijn organisatie	BIG 4	Middel	MKB	Totaal
Maatregelen genomen om de controlekwaliteit te verbeteren.				
De genomen maatregelen zijn voldoende om tot de gewenste controlekwaliteit te komen.				
In het laatste busy season werden de genomen maatregelen om de controlekwaliteit te verbeteren ook daadwerkelijk uitgevoerd.				
Stappen gezet om de cultuur binnen mijn organisatie te veranderen.				
De genomen maatregelen zijn voldoende om tot een kwaliteit gerichte cultuur te komen				
In het laatste busy season werden de genomen maatregelen om de cultuur te verbeteren ook daadwerkelijk uitgevoerd.				

Positieve score	Neutrale score, verdient verdere aandacht	Scores die reden geven tot zorg
-----------------	---	---------------------------------

Wat young profs overduidelijk niet hopen is dat het publiceren van indicatoren voor kwaliteit en cultuur, zoals uw commissie voorstelt, leidt tot nieuwe regelgeving en/of checklists. Zoals een young prof (RA, trainee bij een Big 4-kantoor) aangeeft: *“Er wordt veel vanuit een compliance en checklistcultuur gewerkt. Dit verhoogt de werkdruk en leidt ertoe dat er feitelijk minder tijd wordt besteed bij en met de auditklant en meer in het bijwerken van het dossier.”* Of zoals een andere Big 4-trainee aangeeft: *“Ik hoop niet dat de CTA met meer inperking komt van de professionele oordeelsvorming. Het vak bestaat zo langzamerhand uit allerlei checklists waarbij een gedegen risicoanalyse niet meer mogelijk is op basis van professional judgement.”*

In uw interim-rapport beschrijft u de werkdruk³ in relatie tot de aantrekkelijkheid van het beroep. Wij willen echter benadrukken dat de werkdruk niet alleen relevant is in het licht van de aantrekkelijkheid van het beroep, maar ook voor de kwaliteit van de verrichte werkzaamheden. Wij zouden graag zien dat uw commissie werkdruk opneemt als driver voor de kwaliteit van de wettelijke controles. Voor een onderbouwing hiervan verwijzen wij u naar ons rapport “Young Profs opvattingen over het accountantsberoep 2018”.

Diversiteit

In uw interim-rapport staat geschreven dat er op het gebied van diversiteit nog winst te behalen is. Zo lijken vernieuwende en kritische denkers moeilijk voet aan de grond te krijgen. Ook is er een ondervertegenwoordiging van vrouwen en etnische minderheden. De Young Profs onderschrijven het belang van diversiteit. Wij vragen ons in de aanloop naar het definitieve rapport af of uw commissie concrete aanbevelingen heeft om de diversiteit te vergroten.

³ Definitie: Disbalans tussen eisen die aan het werk worden gesteld en de mogelijkheid om het werk naar behoren te doen. Werkdruk wordt vaak uitgedrukt in aantal uren werken. Belangrijk is echter [ook de] mentale druk, die niet direct in uren is uit te drukken.

Educatie

In het interim-rapport schrijft u ten aanzien van educatie dat ‘diverse ontwikkelingen op de sector afkomen die vragen om integratie in de opleiding en (permanente) educatie’. Hierbij merkt u aanvullend op dat opleiding en permanente educatie moet leiden tot de beschikbaarheid van voldoende accountants met de juiste kennis en vaardigheden. Hoe dit te bereiken duidt uw commissie niet. Wel geeft u richting voor de onderwerpen continuïteit en fraude die ‘acuut’ aandacht behoeven, gericht op het verkleinen van de verwachtingskloof.

Wij zien graag dat u meedenkt om de integratie van ‘diverse ontwikkelingen’ structureler in de opleiding te passen. In dit verband willen wij uw aandacht vragen voor een systematiek waarbij accountants één basisopleiding volgen, waarna zij zich specialiseren in één van de diverse kopopleidingen. Wij zien hier als voorbeeld de opzet van het opleidingsmodel in de medische wereld. Dit leidt tot een sterk fundament door de gedeelde basisopleiding en daarna een gerichte opleiding, door te kiezen voor een specialisatie, die aansluit op de (gewenste) werkomgeving.

Duurzaamheidsverslaggeving, internationaal of overheid zouden voorbeelden van deze gespecialiseerde opleidingen kunnen zijn. In een dergelijk model zijn opleiders beter in staat om te anticiperen op (maatschappelijke) ontwikkelingen en relevante accountants te blijven opleiden.

Wij vragen de commissie te duiden of zij deze zienswijze deelt of dat zij het huidige opleidingsmodel, met beperkte ruimte voor opleidingsspecialisaties, toereikend vindt. Daarnaast vragen wij de commissie te duiden of zij vindt dat de gevraagde extra aandacht voor specifieke onderwerpen tot een verzwaring van de accountantsopleiding mag leiden, of dat dit in beginsel binnen de huidige hoeveelheid ECTS moet worden geplaatst.

Zekerheid bij niet-financiële informatie

De commissie concludeert in haar tussentijdse rapportage dat de controle van niet-financiële informatie niet exclusief voorbehouden dient te zijn aan de accountant. Wij vragen de commissie om deze conclusie nader te duiden. Bedoelt de commissie dat hier wel een taak kan liggen voor de accountant, maar dat een monopolie zoals op de controle van de jaarrekening niet voor de hand ligt? Of bedoelt de commissie dat de accountant zich überhaupt moet onthouden van het geven van zekerheid bij niet-financiële informatie? Daarnaast zijn wij benieuwd hoe de commissie in dit perspectief het toenemende belang van het bestuursverslag als onderdeel van het jaarverslag ziet, waarin ook steeds meer niet-financiële informatie aan bod komt.

Als young profs nemen wij waar dat de maatschappij steeds meer behoefte heeft aan niet-financiële informatie. Hiermee groeit ook het belang van zekerheid over het getrouwe beeld van deze informatie. De samenhang tussen de financiële en niet-financiële informatie mag hierbij niet uit het oog worden verloren. De young profs zijn van mening dat de accountant de aangewezen persoon is om regie te voeren bij het verstrekken van zekerheid bij de volledige set van informatie. Daarbij zal zij of hij meer en meer gebruik maken van andersoortige specialismen. Denk hierbij aan de soortgelijke inzet van de IT-auditor als onderdeel van de wettelijke controle.

Wij achten het in de nabije toekomst denkbaar dat een nieuwe beroepsgroep ontstaat die zich toespitst op niet-financiële informatie. Een situatie herkenbaar vanuit het verleden, ten tijde van het ontstaan van de Register EDP-auditors. Ook vraagt het voeren van de regiefunctie om specifieke expertise, wat in een specifieke kopopleiding aan bod zou kunnen komen.

Wij verwijzen in dit licht ook graag naar een recente blog van prof. dr. Dick de Waard RA MA op [accountant.nl](https://www.accountant.nl/opinie/2019/9/de-accountant-in-een-ander-klimaat/#).⁴ De focus heeft in het verleden voornamelijk gelegen op de financiële rapportages, de toekomst vraagt echter een bredere blik van ons. De niet-financiële informatie zal voor het maatschappelijk verkeer net zo belangrijk blijken als de financiële informatie.

⁴ <https://www.accountant.nl/opinie/2019/9/de-accountant-in-een-ander-klimaat/#>

Afsluitend

Wij wensen u veel wijsheid toe in het proces om te komen tot uw definitieve rapportage. Mocht u er behoefte aan hebben, dan zijn wij uiteraard bereid om ons lopende onderzoek nader toe te lichten. Ook lichten wij onze gehele reactie desgevraagd graag mondeling toe.

U kunt contact met ons opnemen via de secretaris van onze commissie, Hugo van Campen (h.vancampen@nba.nl).

Met vriendelijke groet,

Adrian Egas
Voorzitter NBA Young Profs